

ศีล 5 กับการจัดการเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

5 Precepts And Management To Become A Perfect Human Being

พระศรีรัตนวิมล

Phrasrirattanawimon

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Email: maha_vee_@hotmail.com

Received March 18, 2020; Revised March 18, 2020; Accepted July 18, 2020

บทคัดย่อ

ในพระพุทธศาสนาถือว่ากิเลสของมนุษย์เราเป็นที่มาและเป็นต้นเหตุของการทำลายล้างกันคือ ความโลภในทรัพย์สินเงินทอง โกรธมีโทษะอันเนื่องมาจากการขัดใจกันด้วยอาการต่าง ๆ และโมหะคือ ความหลงทั้ง 3 นี้เป็นรากเง้าของความชั่วทุกอย่าง มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก นับตั้งแต่เกิดจนตาย เมื่อมีการ พึ่งพาอาศัยกันในการดำเนินชีวิตจึงมีการแก่งแย่งผลประโยชน์กันอยู่เสมอ เพื่อมิให้คนเหล่านั้นมีความเห็นแก่ตัวอย่างไม่มีขอบเขต จึงต้องมีกฎข้อบังคับให้ทุกคนได้ถือปฏิบัติ ร่วมกันทั้งนี้ก็เพื่อความสงบสุขต่อตนเองและสังคม แต่ที่จริงแล้วธรรมชาติสร้างทุกสิ่งมาเพื่อให้ผสมกลมกลืนกันกับธรรมชาติ แต่ความกลมกลืนนั้นถูกทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์ จึงมีผู้เห็นว่ามีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์จะต้องมีเครื่องมือในการรักษาดูแลดุลยภาพแห่งความเหมาะสมกลมกลืนนั้นได้ และสิ่งนั้นไม่ยากเกินไปที่คนทั่วไปจะทำตามได้ ศีล 5 เป็นหลักของมนุษยชาติที่มีมาแต่เก่าก่อนจึงไม่เป็นการยากนักที่จะประพฤติปฏิบัติตามกฎของศีล 5 ใครก็ตามที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีล 5 แล้ว ย่อมไม่มีการสรรเสริญจากบัณฑิต จะมีก็แต่คำติเตียนเท่านั้น เพราะการเบียดเบียนกัน การลักขโมยกันเป็น ต้น ไม่ใช่วิสัยที่มนุษย์ผู้มีจิตใจสูงจะพึงกระทำ

คำสำคัญ: ศีล 5; การจัดการ; มนุษย์ที่สมบูรณ์

Abstract

In Buddhism, human desires are the source and the cause of destruction. Greed for wealth Anger has anger due to the distraction with various symptoms and the rulers, namely the 3 delusions that are the root of all evil. Man is a social animal Must live together as a group From birth to death,

when there is an interdependence in life, there is always a struggle for the benefit. Lest they have no limitations in selfishness Therefore, there must be regulations for everyone to observe together for the peace of oneself and society. As a matter of fact, nature has created everything to blend with nature. But that harmony was broken by human hands. It is therefore seen that it is essential that human beings have the tools to maintain the equilibrium of suitability and harmony. And that is not too difficult for ordinary people to follow. The Five Precepts are the principles of ancient humanity, so it is not difficult to obey the rules of the Five Precepts. Then there would be no praise from the graduate there will be only reproach. Because of persecution Theft, etc. It is not what a human with a high mind should do.

Keywords: 5 Precepts; Management; A Perfect Human Being

บทนำ

โลกในปัจจุบันนี้ มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุ จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น โดยที่มนุษย์เราต่างก็พากันลืมนึกที่จะพัฒนาคุณธรรมที่เป็นเครื่องมือประดับประดาหรือยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีความเมตตา กรุณาต่อกัน ต่างคนก็ต่างพากันคิดหาหนทางที่จะเบียดเบียนกัน แย่งแย่งผลประโยชน์เพื่อครอบงำโดยเอามาบำรุงบำเรอความสุขส่วนตัวหรือพรรคพวกโดยไม่เลือกว่าสิ่งที่กระทำนั้นถูกหรือผิดขอให้ได้เท่านั้นเป็นพอ จึงทำให้เกิดการทุจริตคดโกงกันในรูปแบบต่าง ๆ มั่วสุมในอบายมุขต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นแรงผลักดันให้เกิดความเกลียดชัง ความอาฆาตพยาบาท ความเห็นแก่ตัวเข้ามาแทนที่ และปัญหาเหล่านี้ก็เกิดมาจากสาเหตุหลัก คือ การขาดศีลธรรมประจำใจนั่นเอง เพราะเมื่อกิเลส คือ โลภะ โทสะ และโมหะ เข้าครอบงำจิตใจแล้วก็จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ฆ่าคน ขโมยสิ่งของ หรือประพฤติผิดในสามภรรยาของผู้อื่น เป็นต้น (พระธรรมกิตติวงศ์ ทองดี สุรเตโช, 2551) ฉะนั้นมนุษย์เราทุกคนจึงควรมีศีลกันทุกคน เพราะศีลสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมา ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและคนรอบข้าง (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2556) เพื่อตัดสิ้นใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติที่ดีที่สุด (พระเมธีวชิรภูษิต, 2561)

ผู้ที่ต้องการความสงบสุขร่มเย็นก็เพียงแต่พากันสมาทานศีล 5 และรักษาศีล 5 กันเท่านั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลกปัจจุบันก็จะลดน้อยลงไปได้ และหมดไปได้ในที่สุด ฉะนั้นในที่นี้ผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ปัญหาตามลักษณะของศีล 5 ประการ ในประเด็นศีล 5 กับการจัดการเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

ศีล 5 กับการจัดการเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ศีล 5 ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เบญจศีล นั้น ชาวพุทธเราเอาแต่ท่อง ทว่าในทางปฏิบัติแล้ว หาผู้ปฏิบัติได้ครบทุกข้อค่อนข้างยาก นั่นอาจเป็นเพราะว่าเรามีทัศนคติในเชิงลบต่อศีล 5 ว่าเป็นข้อห้าม หรือ เป็นกฎหมายจริยธรรมที่พระมอบให้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับชีวิตของตนโดยตรง จึงไม่เอายกนำมาปฏิบัติ แต่แท้ที่จริงนั้น ศีล 5 ไม่ใช่ข้อห้าม หากแต่เป็น “ข้อฝึกปฏิบัติ” (สิกขาบท) ที่เราทุกคนโดยไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็น ชาวพุทธ ขอเพียงแต่เป็นมนุษย์เท่านั้น ก็ควรจะรับมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อฝึกหัดพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นงามล้ำเลิศในทุกๆ ด้าน

ศีล 5 เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกด้วยความรักในสัตว์ทั้งหลาย ด้วยจิตเสมอกันในสัตว์ทุกหมู่เหล่าในที่ทั้งปวง เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงอบรมสั่งสอนให้มนุษย์โลกทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติให้เกิดมีขึ้นในจิตใจ เพราะมีอานิสงส์ที่ปรากฏออกมาเป็นคุณธรรม 5 ประการ คือ 1) มีอายุยืน 2) มีทรัพย์มากและยั่งยืน 3) ไม่ต้องกลัวภัยจากใคร 4) มีวาจาไพเราะ 5) มีสติมั่นคง ซึ่งวิธีการเข้าถึงศีล 5 พึงปฏิบัติด้วยการมีศีล 5 ประกอบหลัก 3 ประการ 1) การไม่ทำบาปทั้งปวง 2) การทำกุศลให้ถึงพร้อม และ 3) การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2556)

พฤติกรรมเป็นการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ปรากฏออกมา 3 ทาง กาย วาจา และใจ หลักธรรมที่สามารถช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดี คือ หลักโยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมในการไตร่ตรองความคิดที่ถูกต้องของการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่ 1) ด้านพฤติกรรม 2) ด้านเจตคติ 3) ด้านความคิด และ 4) ด้านอารมณ์ เมื่อปฏิบัติดีแล้วย่อมส่งผลในการพัฒนาให้มีความคิดถูกต้องและปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุข 2 ประการ คือ 1) ได้ปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีล 2) ได้ปฏิบัติตนตามหลักเบญจธรรม (สงวน หล้าโพชนัน, 2561)

ศีลข้อที่ 1

การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นการดำเนินชีวิตไปในทางที่ชอบที่ควร แต่ถ้าวิเคราะห์ในจุดมุ่งหมายสำหรับนำมาใช้ในชีวิตรประจำวันแล้ว ก็เพื่อห้ามการทำลายล้าง การเช่นฆ่า ดังนั้นในพระพุทธศาสนาจึงสอนให้ละเว้นสิ่งเหล่านั้น ให้มีเมตตาแผ่ไปสู่สรรพสัตว์ เพื่อที่สรรพสัตว์จะได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ความต่างของเมตตากับปาณาติบาต เมตตา คือ ความรัก หมายถึง การแผ่ความปรารถนาดี (พระโมคคัลลานเถระ, 2547) ถ้าปัจเจกบุคคลสามารถปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการแผ่เมตตาได้ ความขัดแย้งทั้งหลาย ก็ไม่ต้องแก้ไขด้วยวิธีเผชิญหน้ากัน แต่สามารถแก้ไขได้ด้วยสันติวิธี ทรงสอนให้ทุกคนยอมรับสิทธิในการมีชีวิตอยู่ของกันและกันไม่ไปทำลายหักล้างกัน โดยการใช้เมตตาปรารถนาที่จะเห็นตนเองอยู่อย่างไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่เบียดเบียนกัน ทำให้เกิดความคิดในแนวที่เอาใจเขามาใส่ใจเรา แม้สัตว์อื่นคนอื่นก็ต้องการอย่างนั้น ก็จะทำให้เกิดการยอมรับนับถือกันและกัน ฉะนั้นเมตตาธรรมนั้นเป็นธรรมะที่คุ้มครองโลกให้เกิดการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข

การประพฤติปฏิบัติตามศีล 5 ที่จะให้สมบูรณ์นั้นทำได้ยาก ในเมื่อมนุษย์เราส่วนมากยังคงฆ่ากันด้วยความโหดเหี้ยม เพราะคนเราทุกคนถือเอาชีวิตเป็นสำคัญที่สุดสำหรับตนเอง พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนให้งดเว้นจากการทำลายชีวิตของใคร ๆ (ปาณาติปาตา เวรมณี) การตั้งใจที่จะงดเว้นจากการทำร้ายเบียดเบียนชีวิตของผู้อื่นนั้นยังไม่พอ ในพระพุทธศาสนายังสอนให้มีความรักด้วยความหวังดี (เมตตา) และให้มีความสงสาร (กรุณา) ต่อผู้อื่นด้วย จึงจะทำให้เกิดสันติภาพที่มั่นคงถาวรขึ้นในสังคมได้ เราไม่สามารถแสวงหาสันติภาพที่มั่นคงได้ด้วยวิธีการเท่านั้น ถ้ามนุษย์ยังหวังสันติภาพในสังคมก็ต้องงดเว้นจากการฆ่า การเบียดเบียนกันอย่างเด็ดขาด และต้องงดเว้นจากการฆ่าการเบียดเบียนสัตว์ทุกชนิด เพราะสัตว์เหล่านี้คือสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ และสัตว์เหล่านั้นก็ต้องการความสงบ

กิลเลส 3 ที่ครอบงำจิตใจและเป็นตัวบงการอยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมบุุชชนทั่วไป ถ้าขาดสติก็จะตกอยู่ใต้อำนาจครอบงำของกิลเลสเหล่านี้ ได้แก่ **ตัณหา** คือความอยากได้อะไรเพื่อตัว ต้องการผลประโยชน์และไม่ยอมเสียสละเพื่อใคร **มานะ** คือความอยากให้ตัวยิ่งใหญ่ ต้องการอำนาจ ความเด่นดัง ความสำคัญหรือการครอบงำผู้อื่น ไม่ยอมใคร **ทิฐิ** คือความยึดถือเอาแต่ความเห็นของตัวเอง ต้องการให้เขารับเอาความคิดเห็นของตน ยึดถือในอุดมการณ์ของตนเป็นสำคัญ ไม่ยอมรับฟังใคร

การฆ่าคือการสร้างบาปกรรม การฆ่าสิ่งมีชีวิตทุกประเภทนั้นไม่ว่าจะเป็นการฆ่าคน วัวควาย ช้าง เสือ หมี นก ปลา แม้กระทั่งไส้เดือน ก็มีผลร้ายทั้งสิ้น เป็นการสร้างบาปแน่นอน ส่วนจะบาปมากหรือน้อยนั้น ต้องตัดสินด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ มีเรื่องเล่าไว้ในอรรถกถาธรรมบทภาค 2 เรื่องพระนางสามาวดีไว้ว่า สตรีกลุ่มหนึ่ง ก่อกองไฟเพื่อจะฝังแก้หนาวหลังจากอาบน้ำเสร็จ ไฟเกิดลุกไหม้พระปัจเจกพุทธเจ้ารูปหนึ่ง ขณะที่อยู่ในสมาบัติ พวกนางกลัวว่าความผิดจะปรากฏ จึงพร้อมใจกันชนหญ้า ไม้มาสมเพื่อเผาท่านให้ท่านสิ้นไปเลย ด้วยบาปกรรมนั้น ทำให้พวกนางต้องตกนรก และตายไปในกองไฟในชาติที่เป็นมนุษย์ แม้ในชาติที่เป็นพระอริยบุคคลแล้วก็ต้องถูกไฟครอกตายหมดเช่นเดียวกัน (พระอริยบุคคลผู้อยู่ในสมาบัติใครทำให้ตายไม่ได้ ดังนั้นพระปัจเจกพุทธเจ้าจึงไม่นิพพาน) แต่ให้สังเกตว่าเจตนาครั้งแรกของพวกนางต้องการเพียงก่อไฟฝังแก้หนาว แต่เมื่อเห็นพระปัจเจกพุทธเจ้าอยู่ในกองไฟคิดว่าคงตายแล้วจึงเกิดเจตนาที่จะทำลายหลักฐาน สตรีเหล่านั้นจึงต้องรับผลของกรรมเช่นเดียวกับเจตนาของพวกนาง

สรุปได้ว่า การอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขภายในสังคม เราจะต้องมองไปที่ระเบียบหรือข้อปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกัน ถึงแม้ว่ามนุษย์เราจะอยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยพื้นฐานแล้วทุกชีวิตในโลกนั้นต้องการความสุขและไม่ต้องการความทุกข์ ฉะนั้นการฆ่าเป็นการเบียดเบียนตนเองและคนอื่นให้เดือดร้อน ต้องงดเว้น ไม่ควรกระทำเช่นนั้น

ศีลข้อที่ 2

อทินนาทาน ละเว้นจากการลักขโมย รวมถึงการละเมิดในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การก้าวก่ายในหน้าที่การงานของผู้อื่นโดยพลการ การละทิ้งหน้าที่ การสนับสนุนให้คนทำทุจริตเป็นต้น ล้วนแต่

เป็นอภินิหารนาทานทั้งนั้น แต่ถ้ามองแคบเข้ามาก็หมายถึงการฉกฉวยหยิบเอา การปล้น การข่มขู่ การคดโกง ศิลข้อที่ 2 นี้มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์เช่น การหวงทรัพย์สินสมบัติที่ได้หามาได้เป็นต้น พระพุทธเจ้าทรงเห็นโทษของอภินิหารนาทาน จึงสอนให้ละเว้นและประกอบอาชีพโดยสุจริต เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเป็นมงคลชีวิตเป็นการกระทำที่ไม่มีโทษทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

จุดมุ่งหมายของศิลปข้อนี้คือให้ดำเนินชีวิตด้วยสัมมาอาชีวะ ให้รู้จักเลี้ยงชีวิตของตนในทางที่ชอบธรรม โดยสรุปมีเหตุผลอยู่ 2 ประการคือ 1. ไม่ทำให้เจ้าของทรัพย์สินเดือดร้อน 2. ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อนในภายหลัง

สาเหตุของการแย่งชิงผลประโยชน์กัน การแก่งแย่งแข่งขันกันในการแสวงหาทรัพยากร เมื่อคนโลภมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการเบียดเบียนกัน การสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน เป็นการสนองความโลภ โกรธ หลงเป็นส่วนใหญ่ และเหตุที่เกิดการแย่งชิงผลประโยชน์กัน ก็เพราะความเห็นแก่ตัว และความเข้าใจผิด ความเห็นแก่ตัวเกิดจากกิเลส 3 ตัวคือ โลภ โกรธ หลง การรักษาศิลปะเป็นวิธียับยั้งหรือตัดกระแสของกิเลสทั้ง 3 ตัวนี้ ให้น้อยลงหรือไม่ให้กำเริบขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เกิดขึ้นจากการแย่งชิงผลประโยชน์กัน ถ้ามองว่าทำไปมนุษย์จึงมีการแย่งชิงผลประโยชน์กัน ตอบว่าเพราะมนุษย์เหล่านั้นลุ่มอำนาจแก่กิเลสทั้ง 3 ตัวนั้น สิ่งที่เราต้องการก็คือการละสิ่งเหล่านั้น โดยการประพฤติปฏิบัติตามหลักของศิลปข้อที่ 2 การดำรงชีวิตในสังคม ก็จะเป็นการเคารพสิทธิ ในชีวิต ในทรัพย์สิน ในผลประโยชน์ของกันและกัน ก็จะอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข

แนวทางแก้ไขปัญหาของศิลปข้อที่ 2 ต้องแก้ไขด้วยการประกอบอาชีพที่สุจริต งดเว้นจากการเอาเปรียบเปรียบกัน มีความรักในเพื่อนมนุษย์โดยเห็นคนที่ตนเอาเปรียบหรือไปเบียดบังเอาทรัพย์สินของคนอื่นมานั้น เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันทั้งสิ้น มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว เลี้ยงชีวิตโดยสุจริต เห็นความเดือดร้อนของเพื่อนมนุษย์จะต้องช่วยแก้ไข เมื่อมีทรัพย์สินสมบัติ ก็สอนให้รู้จักประมาณในการใช้จ่าย รู้จักเก็บออมรักษาทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้นเอาไว้ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงวิธีการหรือหลักการเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยหลักของทิวฐฐัมมิกกัตตะประโยชน์ 4 ประการคือ 1) ให้มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน 2) เมื่อได้ทรัพย์สินสมบัติมาแล้วก็มีหลักในการรักษาทรัพย์สินไว้โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เพื่อบริโภคใช้สอยในครอบครัว และเก็บออมเอาไว้ 3) คบหาสมาคมกับคนดี แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 4) รู้จักใช้สอยทรัพย์สินไม่ให้ฟืดเคืองจนเกินไป ไม่ฟุ้งเฟ้อจนเกินไป

เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วบุคคลก็จะได้รับความสุขจากการมีทรัพย์สิน และสามารถใช้จ่ายทรัพย์สิน จากการที่ไม่ต้องเป็นหนี้ และประกอบอาชีพที่สุจริต ถ้าบุคคลเหล่านี้ดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบของศิลปข้อที่ 2 แล้วก็จะลดหรือเว้นจากการเบียดบังเอาทรัพย์สินสินของผู้อื่นหรือของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และเมื่อสิ่งเหล่านี้ลดลงไปได้แล้ว ความสุข ความสงบก็จะเกิดขึ้นตามสมควรแก่เหตุที่ตนได้ทำไว้ การแก้ไขปัญหในสภาพเช่นนี้ของโลกไม่สามารถแก้ได้ด้วยกฎหมาย หรือบทลงโทษใดๆ ถ้าสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยกฎหมาย โลกก็จะไม่พบกับฝันร้ายครั้งแล้วครั้งเล่า จะให้ใครมาแก้ไขให้ไม่ได้ นอกจากจะแก้ไขที่ใจของ

ตนเอง ของแต่ละคนโดยสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน รู้จักและเข้าใจในสิทธิการครอบครองทรัพย์สินโดยธรรม ข้อนี้จำเป็นต้องนำหลักศาสนามาช่วยแก้โดยสร้าง เจตนางดเว้นจากการยึดครองทรัพย์สินของผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม เพื่อละเว้นการกระทำที่เป็นไปในทางแก่งแย่งกัน อันเป็นเหตุให้เบียดเบียนกันและกัน สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้เป็นปกติ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มองเห็นโทษหรืออันตรายของการคดโกงที่มีต่อตนและสังคม ฝึกให้เกิดความรักผู้อื่น ความเสียสละทำลายความเห็นแก่ตัว ฝึกความซื่อสัตย์สุจริต ฝึกพึ่งตนเอง ฝึกการร่วมมือกันทำงานอันเป็นการสร้างความสามัคคี มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันทางธรรมชาติ ทั้งสภาพภาพ และศักยภาพของความเป็นมนุษย์ (สมภาร พรหมทา, 2538)

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาสอนให้งดเว้นจากการถือเอาทรัพย์สินสมบัติของใคร ๆ ที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย (อทินนาทานา เวรมณี) และให้ประกอบอาชีพที่สุจริต (สัมมาอาชีพะ) ด้วย จึงจะทำให้เกิดสันติภาพที่มั่นคงในสังคมได้ แต่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเสรีภาพ ไม่มีการบังคับให้เชื่อตาม หรือทำตาม เป็นแต่เพียงบอกให้ทราบว่าจะอะไรดีควรทำ อะไรไม่ดีไม่ควรทำ ไม่มีเครื่องมือสนับสนุน หากรัฐใช้อำนาจโดยชอบธรรมสนับสนุนให้ประชาชนดำเนินตามหลักนี้ สันติภาพก็จะเกิดขึ้นในสังคมได้

ศีลข้อที่ 3

การประพฤติดิตในศีลข้อที่ 3 หรือกาเมสุมิจฉาจารได้ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการค้าประเวณีเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยมองจากปัญหากาเมสุมิจฉาจาร แล้วจะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติแล้ว สังคมโลกในปัจจุบันไม่ได้ปฏิบัติตามหลักของศีลข้อที่ 3 และจะเห็นได้ว่า เมื่อมีการประพฤติดิตไปจากหลักของศีลข้อที่ 3 จนกลายเป็นค่านิยมที่ผิดเป็นมิฉฉาหิฐู และเมื่อการประพฤติดิตดังกล่าวได้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางในสังคม และกลายเป็นปัญหาสำคัญที่นำไปสู่ปัญหานานาประการที่มีความสลับซับซ้อนยิ่ง ๆ ขึ้น จนอยากต่อการเยียวยาและแก้ไขได้

หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหา ครอบครัวยุคนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดรับรู้ทุกข์สุขของกันและกัน จึงจำเป็นที่จะต้องพึงพาวัตถุเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตให้ได้รับความสุข ความเจริญ และต้องมีหลักธรรมสำหรับครองเรือนด้วย การดำเนินชีวิตของฆราวาสจะไม่มีความสุขและราบรื่นได้ ถ้าขาดหลักธรรมหรือหลักปรัชญาสำหรับการครองเรือน ซึ่งเป็นปฏิบัติที่ควรแก่การศึกษาที่แสดงไว้ 4 ประการคือ

1. **สัจจะ** แปลว่า ความสัตย์ หรือความซื่อตรง หมายความว่ามีความประพฤติทางกาย ทางวาจา และทางใจซื่อตรงต่อคู่ครองของตนเอง
2. **ทมะ** คือการข่มใจไว้ หากต้องการปรับปรุงตัวเองให้เจริญก้าวหน้าแล้ว การยับยั้งตัวเองไม่ให้ก้าวไปสู่ความชั่ว ความผิด เพื่อที่จะไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ตัวเองและครอบครัวใน

ภายหลัง โดยปกติแล้วมนุษย์มักจะทำสิ่งต่าง ๆ ตามอำเภอใจ ถ้าไม่รู้จักข่มใจไว้แล้วย่อมเกิดความเสียหายในภายหลัง

3. ขันติ แปลว่า ความอดทน ทนตรากตรำ ทนลำบาก ทนเจ็บใจ รวมไปถึงอดทนต่ออำนาจของกิเลส คนที่ไม่มีขันติ มักจะทำกรรมที่สังคมตำหนิติเตียนเช่น ผิดลูกเมียผู้อื่น เป็นต้น

4. จาคะ คือการสละสิ่งของของตน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ผู้อยู่ครองเรือนย่อมได้รับประโยชน์จากสังคม ฉะนั้นผู้อยู่ครองเรือนต้องถือเป็นหน้าที่ในการบริจาคช่วยเหลือสังคมตามความสามารถ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงจิตใจที่เสียสละด้วย (ส.ส.15/845/298)

ธรรมทั้ง 4 ข้อนี้ เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตสำหรับครอบครัว การดำเนินชีวิตจะไม่มี ความราบรื่นและมีความสุข เพราะขาดปรัชญาการครองเรือนที่ถูกต้อง แต่ถ้ายึดตามหลักทั้ง 4 ประการข้างต้นแล้ว การครองเรือนก็จะมีความสุข ความเจริญได้ ซึ่งคุณธรรมนี้จะช่วยส่งเสริม สันติภาพเพิ่มจากศีล

การครองเรือน เป็นปัญหาชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคม ในพระพุทธศาสนาได้สอนหลักในการครองเรือน โดยเริ่มต้นจากการเลือกคู่ครองและการครองคู่ การเลือกคู่ชีวิตนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะวาคนทั้งสองนั้นจะต้องอยู่ด้วยกันนาน ฉะนั้นท่านจึงสอนให้เราเลือกคนที่มีทัศนคติที่ตรงกัน ดังที่ปรากฏในสมัชชีสูตร ดังนี้

1) ต้องเลือกคนที่มีพื้นฐานทางสติปัญญา หรือมีลักษณะนิสัยในระดับเดียวกัน หรืออย่างน้อยก็ให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

2) สามีต้องมีความรู้สึกต่อภรรยาเหมือนพ่อกับลูก พี่กับน้อง พี่นกับเพื่อน หรือนายกับคนรับใช้ ในทำนองเดียวกัน ภรรยาก็จะต้องมีความรู้สึกต่อสามีเหมือนแม่กับลูก หรือพี่สาว-น้องสาว กับพี่ชาย น้องชาย พี่นกับเพื่อน นายกับลูกน้อง หมายความว่า คู่สามีภรรยาจำเป็นต้องที่คู่ใดคู่หนึ่งใน 4 คู่นี้เป็นอย่างน้อย

3) สามีจะต้องยกย่องนับถือสถานะของภรรยา ไม่ดูหมิ่นภรรยาของตน ไม่มีหญิงอื่นมาเกี่ยวข้องกับตนในฐานะชู้สาว มอบหมายฐานะแม่บ้านให้แก่ภรรยา ให้เครื่องประดับของขวัญตามสมควรแก่โอกาส

4) ภรรยาจะต้องมีคุณธรรมของภรรยา คือจัดการงานอันเป็นหน้าที่ของตนให้ดี มีน้ำใจต่อคนใกล้เคียงของสามี ไม่นอกใจสามีตน รักษาทรัพย์สมบัติที่สามีหาได้มาให้ดี เป็นคนขยันในกิจการน้อยใหญ่อันอยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง

5) เมื่อทั้งคู่มีบุตรธิดา ก็ต้องทำหน้าที่มารดาบิดาที่ดี ด้วยการอบรมสั่งสอนแนะนำให้บุตรธิดาไม่ให้เกิดความชั่ว ให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นบุตรธิดาที่ดีของมารดาบิดา เป็นกุลบุตรกุลธิดาที่ของตระกูล เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นคนดีของสังคม ส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรธิดาได้รับการศึกษาให้มีครอบครัวในวัยที่สมควร มอบทรัพย์สมบัติให้ยามที่เหมาะสม (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2556)

เมื่อคู่สามี-ภรรยาปฏิบัติตามหลักการนี้แล้ว จะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร-หลาน และยังเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว อีกทั้งยังเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม ซึ่งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี เพราะถ้าไม่มีการดำเนินอีกฝ่ายหนึ่งให้ตกต่ำลงไป เป็นการให้เกียรติแก่กันและกัน ทำให้สถาบันครอบครัวอยู่ด้วยกันด้วยความผาสุก และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (สามัคคี) เป็นการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทตามหลักพุทธธรรม (พระครูปลัดสุวัฒน สุวฑฒโน, 2563)

สรุปได้ว่า ชีวิตมนุษย์มิใช่มีความต้องการแต่เพียงปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคเท่านั้น แต่ยังต้องการความปลอดภัยในสังคม มีหลักประกันชีวิตที่แน่นอน และให้ตัวเองสุขสบายอีกด้วย ความสุขมิใช่หมายถึงความพร้อมมูลแห่งปัจจัยภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว ยังต้องอาศัยปัจจัยภายในคือจิตใจประกอบด้วย จึงจะชื่อว่ามีโลกียสุข ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนปรัชญาแห่งการครองเรือนสำหรับฆราวาสไว้อย่างน่าสนใจ

คิลข้อที่ 4: เจตนางดเว้นจากการกล่าวเท็จ

คำว่า “เจตนางดเว้นจากการกล่าวเท็จ” ครอบคลุมลักษณะรวม 4 ประการคือ เว้นจากการกล่าวคำพูดที่พูดไม่จริง คำพูดที่ไม่ส่งเสริมสามัคคี คำพูดที่ไม่ส่งเสริมความรักชอบพอกัน และคำพูดที่ไม่เป็นสาระไม่เป็นประโยชน์ และเมื่อว่ากันถึงคำพูด 4 ลักษณะนี้แล้วต้องพูดคำพูดที่เป็นจริง คำพูดที่ส่งเสริมสามัคคี คำพูดที่ส่งเสริมความเมตตา คำพูดที่เอื้ออาทรมีสาระ การพูดของมนุษย์นั้น มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป บางคนพูดอย่างทำอย่าง บางคนปากกับใจตรงกัน คือพูดอย่างใดก็ทำอย่างนั้น เราจะพิจารณากันในที่นี้เฉพาะคำพูดที่ก่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่นต่อกันเท่านั้น เพราะคนเรานั้นจะดีหรือชั่วไม่ได้อยู่ที่คำพูดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น จะต้องดูพฤติกรรมอย่างอื่นประกอบด้วย

จุดมุ่งหมายของคิลข้อที่ 4 การพูดเท็จ ในความหมายที่กว้างไม่ได้หมายเอาแต่เพียงการพูดเท็จ การพูดปด การโกหกหลอกลวงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการสนับสนุนให้ผู้อื่นกล่าวเท็จด้วย เช่นการช่วยเหลือให้คนพูดเท็จในศาลสถิตยุติธรรมให้เป็นผู้ชนะคดี เป็นต้น ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนให้คนงดเว้นจากการพูดเท็จ เพราะเป็นบ่อเกิดของความเข้าใจผิด เป็นบ่อเกิดของการดำเนินชีวิตที่ผิด คนในแต่ละยุคแต่ละสมัยย่อมมีทั้งคนรักสงบ และคนคู่ร้ายอยู่ปนกันไป จะให้มีเฉพาะคนดีมีศีลธรรมกันหมดทุกคนนั้น เป็นไปไม่ได้ ส่วนที่ว่าจะมีคนดีหรือคนชั่วมากกว่ากันนั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าคนในยุคใดสมัยใดมีศีลธรรมกันมาก สังคมประเทศชาติก็จะสงบสุขร่มเย็นและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย การเอาวัดเอาเปรียบกัน อันเป็นเหตุให้ไม่มีความเชื่อมั่นต่อกันก็มีน้อยลงไปด้วย อันเนื่องมาจากคนเราโดยทั่วไปแล้วยังมีกิเลสอยู่นั่นเอง แต่ถ้ายุคใดสมัยใดมีคนชั่วหรือคนทุศีลมาก ก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวาย หากความสงบสุขไม่ได้ เพราะคนส่วนมากมักแต่คิดจะหาช่องทางเอาวัดเอาเปรียบกัน

สาเหตุที่คนพูดเท็จ สาเหตุที่คนละเมิดคิลข้อนี้มาก เพราะคิลข้อนี้ละเมิดได้ง่ายกว่าทุกข้อ คือไม่ต้องใช้เครื่องมือประกอบในการล่วงละเมิด ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ตัวอย่างเช่นจากคำที่ว่าคนไม่

โกหก เป็นพ่อค้าแม่ค้าไม่ได้ และศีลข้อนี้ทำให้เศรษฐกิจของชาติไม่เจริญเป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นข้อแก้ตัวของผู้ที่เห็นแก่ตัว ทำให้เขาเปรียบคนเป็นนิสัย เห็นกันอยู่ทั่ว ๆ ไป คนเขาเปรียบผู้อื่นเป็นนิสัยมาจากอะไร? ก็มาจากตัวของเราและความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวเป็นเหตุให้ลืมตัว ทำความผิด ทำความชั่วต่าง ๆ ทำให้เป็นคนอกตัญญูไม่รู้บุญคุณของใคร ความเห็นแก่ตัวทำให้เป็นคนใจดำ ทำให้ไม่สามัคคี ไม่รักษาสามัคคี ไม่มีเพื่อน อีกทั้งยังเป็นบ่อเกิดของการทะเลาะวิวาทกัน เป็นบ่อเกิดของการรบราฆ่าฟันกัน เป็นบ่อเกิดของการเข้าใจผิดต่อกัน ฉะนั้นต้องแก้ไขด้วยการรักษาศีลข้อมุสาให้บริสุทธิ์

แนวทางแก้ไขปัญหาของศีลข้อที่ 4 ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า วิธีแก้ปัญหามนุษย์ให้ถูกต้องก็คือ การทำให้บุคคลที่เป็นมิชฌาปฏิญญาเป็นสัมมาปฏิญญา เพราะฉะนั้น การพูดเท็จจึงเป็นทางแห่งความเสื่อม พระพุทธเจ้าตรัสว่า บุคคลต้องละเว้นจากการพูดเท็จทั้งปวง แน่นนอนที่สุดมูลฐานสำคัญคือความซื่อสัตย์ วิธีปฏิบัติเพื่อไปสู่ความสงบสุข คือการรักษาศีลให้บริสุทธิ์ พระพุทธเจ้าทรงเห็นโทษของมุสา ดังนั้นจึงสอนให้เรามองที่ตัวของเราก่อน คือต้องพยายามทำหรือประพฤติปฏิบัติตนเองให้ดีเสียก่อน คือทำตัวของเราเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีเสียก่อน แล้วค่อยขยายไปสู่คนรอบข้าง การมีชีวิตอยู่โดยสวัสดิภาพ ในสถาบันครอบครัว หรือในสังคมรอบข้างนั้น จะต้องพูดกันด้วยสัจจะ (ความจริง) สันติภาพย่อมมาจากความเชื่อมั่นต่อกัน ไว้วางใจกันไม่หลอกลวงกัน ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนให้พวกเรางดเว้นการพูดโกหกหลอกลวงกัน (มุสาวาทา เวรมณี) และให้พูดแต่ความจริง (สัจจวาจา) ด้วย

ลักษณะของการพูด ที่ก่อให้เกิดความผาสุก และเป็นไปเพื่อสันติสุขไว้หลายแห่ง ดังปรากฏในพระไตรปิฎก ดังต่อไปนี้ อัมปิฉณกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้มีความปรารถนาน้อย สันตญญูสิกกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้สันโดษโดยยินดีด้วยปัจจัยตามมีตามได้ ปวิเวกกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้สงัดกายสงัดใจ อสังสัคคกถา ถ้อยคำที่ชักนำไม่หระคนด้วยหมู่ วิริยารัมภกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ปรารถนาความเพียร สีลกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ตั้งอยู่ในศีล สมာธิกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ทำให้ใจให้สงบ ปัญญาถา ถ้อยคำที่ชักนำให้เกิดปัญญา วิมุตติถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ทำให้ใจให้พ้นจากกิเลส วิมุตติญาณทัสสนกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้เกิดความรู้ความเห็นในความจริงที่ใจพ้นจากกิเลส (อง.ทสก.24/69/130)

ลักษณะคำพูดข้างต้นดังกล่าว ทำให้ทราบถึงหลักแห่งคุณธรรม ที่พระพุทธเจ้าได้วางไว้ เพื่อเป็นเครื่องควบคุมให้บุคคลได้ประพฤติปฏิบัติตาม การไม่ยึดมั่น ในคุณธรรมคือความเชื่อมั่นต่อกัน และกันได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม แม้ในอดีตสมัยพุทธกาลเรื่องดังกล่าวก็เกิดขึ้น ทำให้เกิดความแตกร้าง และก่อให้เกิดความเสียหายต่อคณะสงฆ์

สรุปได้ว่า การอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีทั้งคนดี(คนมีศีล) ทั้งคนไม่ดี (คนทุศีล) จะมากหรือน้อยนั้น ก็แล้วแต่สภาพแวดล้อมในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนประกอบด้วย เพราะแต่ละคนนั้นมีพื้นฐานทางจิตใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงแสดงศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) ไว้เพื่อให้คนเรามีความซื่อสัตย์ และมีความเชื่อมั่นต่อกันแล้วจึงจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุข

ศีลข้อที่ 5

ในภาวะปัจจุบันนี้มีคนไทยเป็นจำนวนมากรู้จักพระพุทธศาสนา แต่ไม่เข้าใจพระพุทธศาสนา เพียงพอ ไม่ได้ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของคำสอนเบื้องต้นเกี่ยวกับศีล 5 และไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอน โดยอาจจะเห็นว่าคำสอนทางศาสนาเป็นเรื่องล้าสมัย และการที่ได้ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับความทุกข์ร้อนทั้งหลายนั้นก็เนื่องมาจากการที่คนเหล่านั้นไม่รู้จักคุณธรรมเบื้องต้น ไม่มีศีลธรรม ไม่มีที่พึ่งทางใจเลยหันเข้าหาสิ่งเสพติดของมีนเมามาเป็นที่พึ่ง ไม่ได้ใช้ศีลธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจ จึงทำให้ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนอันเกิดจากสิ่งเหล่านั้น และการที่ทางภาครัฐบาลได้มุ่งแต่พัฒนาด้านวัตถุ ละเลยคุณธรรมจึงทำให้สังคมไทยเสื่อมทรามลง ทำให้ประชาชนมีความเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น และทำให้หลงใหลในอบายมุข สิ่งมีนเมายาเสพติด

สิ่งเสพติดให้โทษ นอกจากจะไม่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายแล้วยังเป็นภัยที่ร้ายแรงต่อสุขภาพของผู้เสพ แล้วยังทำลายศีลธรรมและความสงบสุขของสังคมด้วย เพราะเมื่อเสพหรือดื่มเข้าไปแล้วมักประมาททำให้ขาดสติควบคุมตนเองไม่ได้ เกิดความคึกคะนองเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุต่าง ๆ เช่น ฆาตกรรม โจรกรรม การช่มชื่นและอุบัติเหตุบนท้องถนน เป็นต้น ทำให้ต้องสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินไปเป็นจำนวนมาก เบื้องต้นที่สุดและสูงสุดของการดำรงชีวิตของคนเราต้องมีสติ (ความระลึกได้) หรือในทางประพฤติปฏิบัติเรียกว่า ความไม่ประมาท (อัปมาทะ) นั้นเอง พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนให้พวกเรางดเว้นจากการเสพยาสุรา, เมรัย และสิ่งมีนเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือการเปลืองสติ (สุราเมรัยมีชชปมาทัญฐานา เวรมณี) และสอนให้มีสติระลึกชอบ (สัมมาสติ) ด้วย สาเหตุของการติดยา คืออาจถูกชักชวน, อยากรลอง, ถูกหลอกเนื่องจากไม่รู้เท่าไม่ถึงการ, และจากสภาพแวดล้อม จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย, สังคม, เศรษฐกิจ, การปกครอง, อุบัติเหตุบนท้องถนน, การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน, ความผิดทางเพศ เป็นต้น

การแก้ปัญหายาเสพติด ศีล 5 ในพระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นเหมือนยา ซึ่งคนจะต้องเชื่อหมอบ เชื่อในตัวยา และต้องรับประทานยาตามที่หมอสั่ง โรคจึงจะได้บรรเทาเบาลงและผู้นั้นจะหายป่วย ในที่สุด ศีล 5 ในพระพุทธศาสนามีใช้เป็นเรื่องของการดลบันดาลเป็นเรื่องของเหตุผล ใครต้องการผล เช่นไรก็ต้องสร้างเหตุเช่นนั้น (บุคคลปลูกพืชชนิดใด ก็จะได้ผลของพืชชนิดนั้น ทำความดีก็จะได้รับผลดี ทำความชั่วก็จะได้รับผลชั่ว) เหตุแห่งความสุขและเหตุแห่งความทุกข์ หรือเหตุแห่งความเสื่อมและเหตุแห่งความเจริญ ก็เป็นเหมือนทางสองสาย สายหนึ่งมุ่งไปสู่อันตรายน และอีกสายหนึ่งมุ่งไปสู่ที่มีความสุข ความเจริญ แม้ทางแห่งความวุ่นวาย และทางแห่งความสันติภาพก็ทำนองเดียวกัน ในการใช้ศีล 5 เพื่อสถาปนาสันติภาพนั้น ต้องได้องค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการคือ

- 1) องค์การทางศาสนาต้องสอนหรือให้การศึกษในเรื่องพิษภัยหรือโทษของสิ่งเสพติดอย่างจริงจังและพยายามแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ คือมุ่งไปแก้ปัญหาทางครอบครัว ถ้าครอบครัวอบอุ่น ไม่แตกแยก ไม่ทอดทิ้งเด็กเป็นต้น ปัญหาเรื่องยาเสพติดก็จะลดน้อยลงหรือไม่มีในที่สุด

2) สังคมต้องมีมาตรการส่งเสริมและร่วมมือกับองค์กรทางพระพุทธศาสนาโดยหันหน้าเข้าวัด เพื่อลดความสนใจต่อสิ่งล่อใจเช่น สถานเริงรมย์ มั่วสุมตามห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

3) รัฐต้องมีกฎหมายมาสนับสนุน คือบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และเพิ่มโทษของการค้ายาเสพติดให้หนักขึ้น

ผลกระทบทางศีลธรรม สิ่งเสพติดเป็นความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและเป็นเรื่องละเอียดอ่อนคงอยากที่จะแก้ไขได้ เป็นโทษแก่ร่างกายและทางจิตใจ และแก่สังคมโดยรวมอีกทั้งยังมีผลระยะยาวคือ ทำให้สมองพิการ ความจำเสื่อม นอนไม่หลับ จนถึงเป็นโรคจิต สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยได้เป็นอย่างดีว่า สุราและสิ่งเสพติดทั้งหลายนั้นมีอิทธิพลในทางลบ และมีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมในทางทำลายในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

การดื่มสุราเพื่อเข้าสังคม การดื่มสุราเพื่อเข้าสังคม ถ้าไม่ดื่มก็เข้าสังคมกับเขาไม่ได้ ตามความเป็นจริงแล้ว การที่คนเรากล่าวอ้างถึงสังคมว่าสิ่งที่ตนต้องทำไปเช่นนั้นก็เพราะสังคม คนเช่นนี้มาแล้วในอดีตที่พระสารีบุตรเถระได้กล่าวแก่นัคนิชาตนิพพานที่เข้าราชการ แต่ฉ้อราษฎร์บังหลวงแล้วอ้างว่าที่ตนทำไปนั้นตนทำเพื่อพ่อแม่ บุตรภรรยา เป็นต้น

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีการชี้แจง สั่งสอน ว่าอะไรเป็นบาป อะไรเป็นบุญ เป็นคุณ เป็นโทษ เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์ แต่ไม่ได้ไปควบคุมพฤติกรรมของคนว่า จะต้องทำอย่างนี้ อย่างนั้น เพราะพระพุทธศาสนาไม่มีการบังคับใคร ถ้าเขาทำดีเขาก็ได้ดี ถ้าเขาทำชั่วเขาก็จะได้รับผลชั่วเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น การที่มีปัญหาทางอาชญากรรมนั้น คงจะเป็นเงื่อนไขทางอาชญากรรม เงื่อนไขทางสังคม เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ การศึกษาทางสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เป็นเรื่องผลประโยชน์ ตลอดจนถึงความขัดแย้งทางการเมือง

สรุปได้ว่า การฝึกฝนอบรมตนเองตามหลักของศีลข้อที่ห้าจึงเป็นเป้าหมายในที่นี้ การทำความรู้ความเข้าใจในศีลข้อที่ห้าต่อปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคลสถาบันครอบครัวตลอดถึงสังคม โดยส่วนรวมนั้นก็เนื่องมาจากสุราและสิ่งเสพติด ให้ผลร้ายในหลายรูปแบบดังกล่าวมา คนที่ไม่ดื่มสุราก็มีชีวิตอยู่ได้ดี มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง อีกทั้งยังไม่สิ้นเปลืองทรัพย์สินไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่เป็นบ่อเกิดของโรค มีความสะอาด มีสติปัญญาสมบูรณ์ดี

บทสรุป

ศีล 5 เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกด้วยความรักในสัตว์ทั้งหลาย ด้วยจิตเสมอกันในสัตว์ทุกหมู่เหล่าในที่ทั้งปวง เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงอบรมสั่งสอนให้มนุษย์โลกทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติให้เกิดมีขึ้นในจิตใจเนื่องจากโลกของเรามีคนโลภมาก และการแข่งขันกันแย่งชิงทรัพยากรกัน ทำให้เกิดการเบียดเบียนกันเอง กระทบกระแทกกัน ฆ่ากันเพื่อทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อม เกิดการขาดแคลนทรัพยากร หากบุคคลในสังคมดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบของศีล จะอยู่ในสังคมใดหรือวัฒนธรรมใด ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยปกติสุข การยึดหลักของศีล 5 เป็นหลักในการ

ดำเนินชีวิต รู้จักหลักหรือละเว้นความชั่วต่างๆ ห่างไกลจากอบายมุข และยังส่งเสริมให้มีความเจริญก้าวหน้า ทำตนให้เป็นคนดี ทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยส่วนรวม

เอกสารอ้างอิง

- พระครูปลัดสุวัฒน สุวฑฺฒโน. (2563). การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมในยุคโควิด 19. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1), 115-128.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2551). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ คำวัต : อธิบายศัพท์และความหมายที่ชาวพุทธควรรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2538). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวโรโส). (2561). พุทธวิธีในการวางแผนบริหารองค์การอย่างเรียบง่าย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 3(1), 1-14.
- พระโมคคัลลานเถระ. (2547). *คัมภีร์อภิธานวรรณนา*. พระมหาสมปอง มุทิโตแปลและเรียบเรียง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ประยูรพรินท์ติ้ง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงวน หล้าโพทนัน. (2561). หลักศีล 5 เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์. *วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์*. 2(1),61-80.
- สมภาร พรหมทา. (2538). *ปรัชญาสังคมและการเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.